

ΠΑΝΚ (Punk)

Ρεύμα της ροκ μουσικής που γεννήθηκε στο Λονδίνο στα μέσα της δεκαετίας του '70 και το οποίο κηρύττει την απόλυτη άρνηση.

ΤΟ 1977 ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΕΝΑ ΛΑΜΠΟΥΜ ΜΕ ΤΙΤΛΟ *Never Mind the Bollocks* (που σημαίνει περίπου «Στα ... τέτοια μας»), του συγκροτήματος Sex Pistols. Τα πάντα, από τον τίτλο έως το όνομα του συγκροτήματος και τα τραγούδια, που με τη μορφή σλόγκαν εκθειάζουν την καταστροφή και το χάος, έχουν στόχο να σοκάρουν. «Είμαι ένας αναρχικός, είμαι ένας αντίχριστος», τραγουδούσε ο Τζόνι Ρότεν σε ένα από αυτά τα μανιφέστα της εξεζητημένης ρη-

τορικής, με φανερό σκοπό να αιφνιδιάσει την αστική τάξη. Πώς να πάρει κάποιος στα σοβαρά έναν εικοσάχρονο, ο οποίος το 1977 ιδιοποιείται μια τόσο υποβαθμισμένη και κωδικοποιημένη έννοια όπως αυτή του «αντίχριστου»; Όταν συγκρίνουμε το κίνημα πανκ, όπως έκανε ο αμερικανός συγγραφέας Γκρέιλ Μάρκους (στο βιβλίο του *Lipstick Traces*, 1990) –το χαρακτήρισε μηδαμινό, άσχημο, χωρίς καμία αξία– με άλλα πρωτοποριακά ακραία κινήματα όπως τον ντανταϊσμό, τους λετριστες ή την Καταστασιακή Διεθνή που είχαν πολύ αιχμηρά επιχειρήματα, το θέμα θα προκαλούσε μειδιάματα. Και όμως το περιεχόμενο του δίσκου φαινόταν εκρηκτικό, είχε μάλιστα μια δύναμη καταπληκτική. Οι Pistols είχαν την απύθμενη αδιαλλαξία των οπαδών της Καταστασιακής Διεθνούς, μια αρνητικότητα που έκοβε την ανάσα. Είχαν έναν τρόπο να «ζητούν

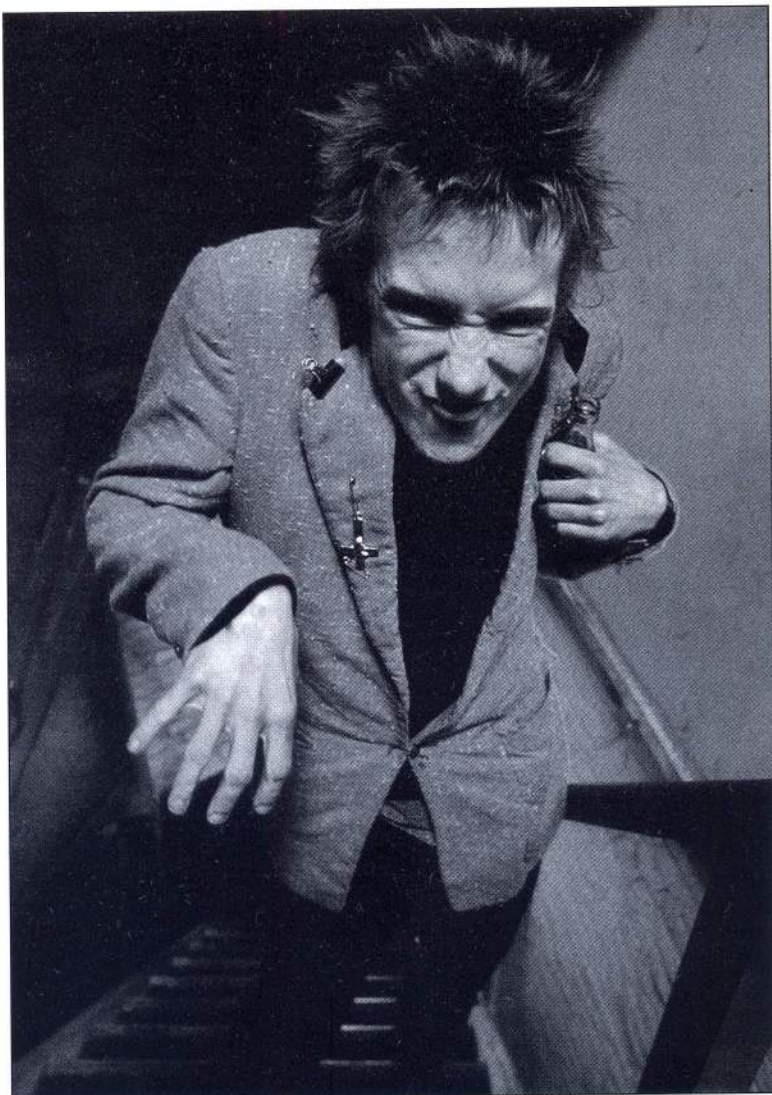
το αδύνατο», όπως έλεγαν τον Μάν του '68. Δεν υπήρχε όμως τώρα ο χρόνος για λαμπερά επιχειρήματα, έτσι όσα αποκαλυπτικά περιείχε η ρητορική του Ντεμπούρ τώρα επιταχύνονται και συμπυκνώνονται σε μερικά ολόγχαν («destroy», «no future» ή «δεν ξέρω τι θέλω / αλλά ξέρω τον τρόπο να το αποκτήσω») που είναι ικανά να εξάψουν τη φαντασία του νεανικού και πολυπληθούς κοινού της ροκ. Και τούτο επειδή αν η ροκ μουσική συνδυαζόταν πάντοτε, άλλοτε λιγότερο άλλοτε περισσότερο, με την «εξέγερση», ποτέ δεν είχε τέτοια έξαρση, ποτέ δεν είχε φτάσει σε τόσο ριζική αμφισβήτηση.

Όταν βλέπουμε εικόνες από την επικαιρότητα της εποχής, αυτό που εκπλήσσει είναι η ευφύια και η εντιμότητα των περισσότερων πανκ και ταυτόχρονα μια λεξιπενία. Σε αυτή τη διαφορά βρίσκεται κατά ένα μέρος η δύναμη του πανκ. Σαν να πρόκειται για κάποια στερεότυπα που είναι ενδεικτικά μιας εχθρότητας ενάντια σε έναν αντίπαλο που δεν είχε ακόμη βρεθεί. Μια καθαρή άρνηση που δεν χρειαζόταν σχεδόν καθόλου τις λέξεις, ένα τελευταίο σκίρτημα πριν τελικά να φανεί εντελώς αδύνατος ο αντιστασιακός λόγος.

Θα ήταν λίγο απλοϊκό το να περιορίσουμε το πανκ κίνημα σε μια άναρθρη κραυγή, γιατί έτσι θα ξεχνούσαμε ότι συγκροτήματα όπως οι Clash και άλλα προσπάθησαν να του δώσουν ένα περιεχόμενο περισσότερο «θετικό». Αλλά χωρίς τη μηδενιστική οπτική γωνία των Sex Pistols, το πανκ θα ήταν απλά και μόνο ένα ακόμη διεκδικητικό κίνημα. Αυτοί είναι που με τον τρόπο και τη σύγχυση που έσπειραν έκαναν την έκπληξη αφήνοντας ανοιχτό το θέμα. Και παρεμπιπτόντως άλλαξαν για πάντα την εικόνα της ροκ.

Ο άγγλος δημοσιογράφος Τζον Σάβατς, στην αξιοσημείωτη ιστορία του κινήματος που έγραψε με τίτλο *England's Dreaming* (1991), σχολιάζει ένα τηλεοπτικό ρεπορτάζ της εποχής ως εξής: «Αυτό που σήμερα φαίνεται καταπληκτικό στο συγκεκριμένο ντοκιμαντέρ είναι τα φανερά συμπτώματα ψύχωσης: το σχεδόν αντιστικό βλέμμα των συμμετεχόντων, οι νευρικές κινήσεις των Clash, η ταχύτητα με την οποία άλλαζε η διάθεση του Τζόνι Ρότεν [...] Σε συνδυασμό με ένα φτωχό λεξιλόγιο που έκρυβε προθέσεις και ευφύια, αυτά τα κενά βλέμματα έδειχναν τη συλλογική κατάθλιψη ενός ολόκληρου έθνους». Το 1975, η Μεγάλη Βρετανία βρίσκεται σε εκτεταμένη οικονομική ύφεση, έχοντας ενάμιση εκατομμύριο άνεργους, εγκλωβισμένη ανάμεσα στους πάγους της μελαγχολικής απελπισίας. Μοναδικός ορίζοντας ήταν η πλήξη και το κενό («Υπήρχε αυτή η απόλυτη φρίκη της πλήξης», θα εξηγήσει αργότερα η Βιβ Αλμπερτίν, τραγουδίστρια των Slits), δύο λέξεις που γρήγορα θα γίνουν σημεία αναφοράς της πανκ ρητορικής. «Η Αγγλία σαπίζει. Το μοναδικό πράγμα που τα παιδιά μπορούν να ονειρευτούν σήμερα, είναι μια σταθερή απασχόληση. Δεν έχουν πλέον επιλογές», θα πει ο Μαρκ Π. ιδρυτής του πανκ περιοδικού *Sniffin' Glue*, συνοψίζοντας έτσι το κυρίαρχο συναίσθημα που επικρατούσε στη νεολαία.

Στη ροκ μουσική, οι οδοί διαφυγής από αυτή την κατάσταση δεν είναι πολλές. Οι Roxy Music και ο Ντέιβιντ Μπάουι μοιάζουν να έχουν πει ό,τι είχαν να πουν εδώ και καιρό, το γραφικό είδος του γκλαμ-ροκ αργοπεθαίνει, υπάρχει βέβαια η σκηνή της παμπ-ροκ, που σχετίζεται με το παροιμιώδες «πνεύμα της ροκ» αλλά στην πιο οπισθοδρομική του μορφή, έτσι ώστε οι νοσταλγικές οσμές που αναδίδονται δεν έχουν τίποτα το συναρπαστικό. Παρα-

Ο Τζόνι Ρότεν, που γεννήθηκε το 1956 σε μια συνοικία του Λονδίνου (φωτογραφία του 1975). «Όλα πήγαν κατά διαόλου. Έχω κόψει όλο το μίσος μου», δηλώνει στο *Assassin*, ένα φανζίτ του Λίβερπουλ, τον Σεπτέμβριο του 1977.

μένουν οι Queen και το λεγόμενο «προοδευτικό» (progressive) ροκ, που είναι ακριβώς το είδος εναντίον του οποίου ο αμερικανός δημοσιογράφος Λέστερ Μπανγκς είχε αντιδράσει στις αρχές της δεκαετίας του '70, καθιστώντας δημοφιλή τη λέξη «πανκ», ο οποίος δόξαζε τα ερασιτεχνικά συγκροτήματα, τα πιο θορυβώδη, και ο οποίος είχε κωδικοποιήσει μια «trash» αισθητική.

Μέσα σε αυτή την συγκυρία εμφανίζεται ένας ερασιτέχνης ταραχοποιός ονομαζόμενος Μάλκολμ Μακ Λάρεν. Πρόκειται για ένα πρόσωπο σύνθετο ως προς τα πραγματικά του κίνητρα. Ο Μακ Λάρεν, που είναι έξιπυρος και ομοφυνοφιλικός, πριν ξεφύγει από τα χέρια του ο έλεγχος, είναι αναμφισβήτητο ο εγκέφαλος του πανκ κινήματος, το οποίο από πολλές απόψεις ξεκίνησε σαν κάτι που ήταν προσχεδιασμένο, σαν μια σοφά εννοημένη ανατροπή. Μετά από κάποιες σπουδές σχετικές με την τέχνη, ο Μακ Λάρεν ενδιαφέρθηκε για τα γεγονότα του Μάν του '68, και ιδιαίτερα για τις νέες μορφές γρήγορης και άμεσης επικοινωνίας που αναπτύχθηκαν – γκράφιτι, ολόγχαν, μανιφέστα – τις οποίες θα χρησιμοποιήσει κατά κόρον αργότερα, όταν θα γίνει ο μάνατζερ των Sex Pistols. Μαζί με τον φίλο του Τζέιμ Ράιντ, που θα είναι ο μελλοντικός γραφίστας των Sex Pistols, βρίσκεται για κάποιο διάστημα στην τροχιά των King Mob (Βασιλιάς Οχλος), οργάνωσης που ιδρύθηκε από παλιά μέλη του αγγλικού καταστα-

οιακού κινήματος (που το 1967 είχε στο σύνολό της αποκλειστεί από την Καταστασιακή Διεθνή από τον Γκυ Ντεμπόρ). «Δεν υπάρχει όριο στην απουσία του Νόμου για μας» μπορούσε κάποιος να διαβάσει σε ένα φυλλάδιο που κυκλοφορούσε με τον τίτλο *King Mob Echo*. Αυτοί οι ακτιβιστές, υπό την καθοδήγηση του Κρίστοφερ Γκρέι, δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν από τις εξτρεμιστικές πρακτικές των γάλλων ομολόγων τους, αλλά υπάρχει κάτι που τους διαφοροποιεί: επειδή ζουν στην Αγγλία, είναι εμποτισμένοι από το φαινόμενο της ροκ και δεν αγνοούν το ανατρεπτικό της δυναμικό. Το 1968 ο Γκρέι είχε την ιδέα να σχηματίσει ένα συγκρότημα «εντελώς δυσάρεστο» ενώ ο Χάουαρντ Μαρκς, φίλος του Τσαρλς Ράντκλιφ, συμμετείχε το 1972 σε ένα δίσκο 45 στροφών, ανεξάρτητης παραγωγής, με τον εύγλωττο τίτλο *Fuck You* (από τη Lucifer Records). Και αν, κατά τον Γκρέιλ Μάρκους, «η Λετριστική Διεθνή ήταν μια βόμβα που πέρασε απαρατήρητη στην εποχή της, που επρόκειτο να εκραγεί δεκαετίες αργότερα, με τη μορφή των *Anarchy In The UK* και *Holidays In The Sun*», ο Μακ Λάρεν, καθώς βρισκόταν σε ένα μετα-καταστασιακό νεφέλωμα, στάθηκε ο συνδυαστικός κρίκος. Ακόμη και αν ξεφύλλιζε με απληστία τα περιοδικά των καταστασιακών στο λονδρέζικο βιβλιοπωλείο Compendium Books, κράτησε από αυτά, όπως ο ίδιος ομολόγησε, περισσότερο την αισθητική και λιγότερο τη θεωρία, σε αντίθεση με τον φίλο του Μπέρναρντ Ρόουις, ο οποίος είχε αφομοιωθεί πολιτικά και επηρέασε τους προστατευόμενούς του, το συγκρότημα Clash.

Το 1971 ο Μακ Λάρεν ανοίγει στην King's Road στο Λονδίνο μια μουσική μαζί με τη σύντροφό του, τη στυλίστρια Βίβιεν Γουέ-στγουντ. Ανάμεσα στη νεανική πελατεία του βρίσκονται οι τρεις μελλοντικοί μουσικοί του συγκροτήματος Sex Pistols, ο Σπιβ Τζόουνς, ο Πολ Κουκ και ο Γκλεν Μάτλοκ. Έχοντας την ευκαιρία να ταξιδέψει στις Ηνωμένες Πολιτείες για να παρουσιάσει τις «συλλογές» του, ο Μακ Λάρεν θα γοητευθεί από τους υπερβολικούς New York Dolls, των οποίων θα γίνει για κάποιο χρονικό διάστημα ο μάνατζερ. Αλλά στη Νέα Υόρκη εκείνη την εποχή αναδύεται το CBGB – οι Television, οι Ramones, η Πάτι Σμιθ, οι Talking Heads – από τους οποίους κάποιος Ρίτσαρντ Χελ τον γοητεύει ιδιαίτερα. Με τα πολύχρωμα σχισμένα πουκάμισά του, με κοντά μαλλιά καρφάκια, με το τραγούδι του «Blank Generation» (Κενή γενιά), κωδικοποιεί ορισμένα από τα μελλοντικά χαρακτηριστικά του αγγλικού πανκ. Ο Ίγκι Ποπ, που επηρέασε σημαντικά το πανκ, είχε ήδη τραγουδήσει την πλιξή, το κενό, τη βία, αλλά έστρεψε τη βία εναντίον του εαυτού του, αφού στις οκνηρές παρουσίες του δεν δίσταζε ακόμη και να μαστιγώνεται. Ο Χελ διευρύνει αυτή την προοπτική, της δίνει μια διάσταση λιγότερο νευρωτική. «Ανήκω σε μια κενή γενιά / μπορώ να μείνω ή να φύγω όποτε θέλω». Το αίσθημα του κενού δεν είναι πλέον μια ανομολόγητη ιδιαιτελική τρέλα η οποία κοστίζει, αλλά μια ψυχρή και αντικειμενική διάπι-σωση, ένα δεδομένο της εποχής που το συμμερίζονταν πολλοί. Ο Μακ Λάρεν παρατήρησε, άκουσε και επέστρεψε στο Λονδίνο με κάποιες ιδέες. Λίγο αργότερα, οι Sex Pistols θα ηχογραφήσουν το *Pretty Vacant* («Είμαστε εντελώς άδειοι / και δεν μας νοιάζει»), με τον επιβεβλημένο αλαζονικό μπενιισμό, «απαλλαγμένο από εν-οχές», σύμφωνα με τα λεγόμενα του Ρότεν. Μετά την επιστροφή του Μακ Λάρεν στο Λονδίνο, η μουσική του μετονομάζεται σε Sex και αρχίζει να ειδικεύεται σε είδη πορνο-σαδομαζοχιστικά. Η πελατεία που προσελκύει είναι πραγματικά περίεργη, όπως οι τρεις φίλοι από τους οποίους ο ένας, γνωστός ως Τζόνι Ρότεν, με βαμμένα πρόσωπα μαλλιά και ένα μπλουζάκι που γράφει «Μισώ τους Pink Floyd», δεν θα αρghήσει να ενσωματωθεί στους Pistols, περισσότερο λόγω του επιθετικού δυναμικού που αποπνέει και λιγότερο για το ταλέντο του ως τραγουδιστή.

Από την αρχή, το συγκρότημα προκαλεί βίαιες αντιδράσεις, οι συναυλίες τους συχνά καταλήγουν σε καβγάδες, αυτό βέβαια τους εξασφαλίζει μια φήμη που μυρίζει μπαρούτι, κάτι άλλωστε που αναζητούν αλλά που τελικά θα τους καταστρέψει. Σε λίγους μήνες θα γίνουν το πλέον μισητό συγκρότημα στην ιστορία της ροκ, το συγκρότημα που θα υποστεί τις περισσότερες διώξεις από το μουσικό κατεστημένο. Αρχικά τους απαγορεύτηκε να παίζουν σε πολλά κλαμπ, στη συνέχεια θα λυθεί η συνεργασία τους με τις

«No Future
No Future
No Future
for you
No Future
No Future
No Future
for me».

(SEX PISTOLS,
GOD SAVE THE QUEEN)

εταιρείες τους (EMI και A&M) μερικές μόνο μέρες μετά την υπογραφή των συμβολαίων τους. Ο πρώτος τους δίσκος 45 στροφών, *Anarchy In The UK* (Νοέμβριος 1976), θα αποσυρ-θεί γρήγορα από τα δισκοπω-λεία, ο δεύτερος, *God Save The Queen*, απλώς θα καταστραφεί από την ίδια την εταιρεία A&M πριν από την κυκλοφορία του που είχε προγραμματιστεί για την 25η Φεβρουαρίου 1977 (θα κυκλοφορήσει όμως από τη Virgin στις 27 Μαΐου). Μετά τη σκανδαλώδη τηλεοπτική πα-ρουσία τους την 1η Δεκεμβρίου 1976 (κατά την οποία αποκάλε-σαν τον παρουσιαστή Μπιλ Γκρούντι «χοντρό γουρούνι», «γέρο ανώμαλο», «μαλάκα» κ.λπ.), όλες οι συναυλίες τους θα αναβληθούν, οι ραδιοφωνικοί σταθμοί αρνούνται να παίξουν το *Anarchy*, τα δισκοπωλεία αρνούνται να το διακινήσουν, με αποτέλεσμα να βρεθούν σε πλήρη αδυναμία να κάνουν παραγωγές, αφήνοντας χόρο σε όλα τα καινούργια συγκροτήματα που εμφανίζονται.

Εικόνες από τις πρώτες συναυλίες των Pistols – που παραμέ-νουν εντυπωσιακές και είκοσι χρόνια μετά – τους παρουσιάζουν να παίζουν και να τραγουδούν (να ουρλιάζουν) φάλτσα, να δεί-χνουν ότι δεν ενδιαφέρονται για την όλη κατάσταση. Έδειχναν έναν επιθετικό ερασιτεχνισμό. Εκείνο που φαίνεται ανυπόφορο δεν είναι τόσο ο τρόπος με τον οποίο βρίζουν και περιφρονούν επιδεικτικά το κοινό τους, όσο η ριζική εξέλιξη κάθε θετικού στοιχείου της ροκ, της μουσικής την οποία υπηρετούν. Την επο-χή κατά την οποία τα πάντα, από την υπερβολική παραγωγή ειδώ-λων μέχρι την εξάπλωση της «τεχνογνωσίας» των «προοδευτι-κών» συγκροτημάτων, συνηγορούν στη μεταμόρφωση του θεατή σε παθητικό οπαδό, αυτός δεν είναι διατεθειμένος να ακούει ένα συγκρότημα του οποίου η περήφανη και αναρχική έλλειψη ταλέ-ντου τον εξαναγκάζει να αντιδράσει σε τέτοιο σημείο, θυμίζοντάς του ότι ο οποιοσδήποτε μπορεί να πάρει μια κιθάρα και να τρα-γουδήσει. «Τι αξία έχει, αν μπορώ και εγώ να κάνω το ίδιο;» ανα-ρωτιούνται, αγανακτισμένοι, όσοι αισθάνονται την ανάγκη να θαυμάζουν, οι διασημοί για Νόμο. Ενώ οι άλλοι, οι μετέπειτα τεχνόροι της πανκ σκηνής, βρίσκουν στην ξαφνική αυτή κατάργη-ση της ιεραρχίας και της τελετουργίας της ροκ μια πρώτη γεύση αυτής της απεριόριστης «απουσίας του Νόμου» που τόσο αγαπη-τή ήταν στο King Mob, και ξεκινούν αμέσως να ιδρύσουν δικά τους συγκροτήματα. Ο Τζον Σάβατζ έλεγε: «Για το μεγαλύτερο μέρος των ακροατών τους, η μουσική των Sex Pistols δεν ήταν παρά ένας θόρυβος όπου δεν ξεχωρίζεις τίποτα. Σε κάθε συναυλία τους όμως υπήρχαν ένα ή δύο άτομα που ακούγοντάς τους εγκα-τέλειπαν τα πάντα για να τους ακολουθήσουν».

Έτσι λοιπόν, πίσω από τους Pistols εμφανίζεται μια ορδή από συγκροτήματα, τα οποία ενθαρρύνουν οι Μακ Λάρεν και Ρόουις, στα οποία σύντομα θα κολλήσουν την λέξη «πανκ». Από τα πρώ-τα συγκροτήματα που «προσπλυτίστηκαν» είναι οι Damned, Buzzcocks, Clash, Adverts, Subway Sect, Siouxsie and the Banshees, The Slits. Στην αρχή κανείς δεν ξέρει πολύ καλά από πού προέρ-χεται η λέξη «πανκ», ούτε την ακριβή σημασία της. Οι Sex Pistols όρισαν νέους κανόνες του παιχνιδιού, ή για την ακρίβεια επινό-σαν τους κανόνες ενός νέου παιχνιδιού, υπήρχαν όμως πολλοί τρόποι με τους οποίους θα παιζόταν. Μία μόνο ιδέα διακατέχει αυτούς τους νεοφερμένους, το «do it yourself» («κάνε το μόνος σου»), που θα γίνει το σλόγκαν της πανκ ηθικής. Το πρόγραμμά τους συνοψίζεται ως εξής από τον Μακ Λάρεν στην εφημερίδα *Observer*: «Είναι η μελλοντική γενιά της Αγγλίας και θα είμαστε υπερήφανοι για αυτούς. Πρόκειται για έναν ταξικό πόλεμο, θέλουν να καταστρέψουν την κοινωνία». Στην διάρκεια του έτους που προηγήθηκε της «υπόθεσης Μπιλ Γκρούντι», η λονδρέζικη

σκηνή γνωρίζει μια πραγματική αναγέννηση, αναπτύσσεται μέσα σε ένα μεθυστικό άρωμα παρανομίας. Πέρα από το μονολιθικό ζευγάρι media/music business, όλα μοιάζουν να είναι δυνατά και επιθυμητά. Δημιουργείται ένα νέο είδος παράλληλης οικονομίας: μικρές αθουσες συναυλιών, δισκογραφικές εταιρείες της μίας ημέρας, δίσκοι 45 στροφών με ατομικές παραγωγές που πωλούνται ταχυδρομικώς ή στις συναυλίες, πολλαπλασιασμός των πολυγραφημένων φανζίν (48 *Thrills*, *London's Outrage*, *London's Burning* ή ακόμη το *Bondage* του μελλοντικού ιδρυτή των Rogues Σέιν Μακ Γκόουαν) πάνω στο μοντέλο του *Sniffin'Glue* του Μαρκ Π. (Πέρι) που άρχισε να κυκλοφορεί τον Σεπτέμβριο του 1976. Ο πρώτος πανκ δίσκος 45 στροφών (με τίτλο *New Rose* των Damned) κυκλοφορεί τον Νοέμβριο του 1976 από τη μικρή ανεξάρτητη δισκογραφική εταιρεία Stiff Records, ακολουθούμενος από το *Anarchy In The UK*. Θα ακολουθήσουν δίσκοι όπως το *Crossing The Red Sea With The Adverts* (1978) των Adverts και το *Germ free adolescents* (1978) των X Ray Spex, οι οποίοι μαζί με το *Never Mind The Bollocks* θα συνεισφέρουν στο «πανκ» αποτέλεσμα, δηλαδή στο να καταστήσουν οτιδήποτε είχε προηγηθεί ανιαρό και απορριπτό επί πολύ καιρό.

Σιγά-σιγά τα ΜΜΕ αρχίζουν να ενδιαφέρονται για το φαινόμενο, στο μέτρο που το μίγμα βίαιου ροκ, σαδομαζοχιστικής μόδας και πολιτικού εξτρεμισμού κερδίζει ένα συνεχώς αυξανόμενο κοινό με ακραίες ενδυματολογικές τάσεις. Υπάρχει στο «πανκ» look μια αρρωστημένη και νευρωτική διάσταση που επιδεικνύεται σαφέστατα. Όλη η ανδροπρεπής και «μάτσο» πλευρά της ροκ παραχωρεί τη θέση της σε ένα είδος δυσανάγνωστης και αμφιλεγόμενης διαστρόφης δίχως φύλο που έχει εντυπωσιακά αποτελέσματα. Τα σώματα είναι λεπτά (είναι αδύνατο να φανταστούμε έναν παχουλό πανκ), τρυπημένα με παραμάνες, το περιλαίμιο του σκύλου γίνεται συνηθισμένο αξεσουάρ, άλλωστε δεν είναι απίθανο να συναντήσει κάποιος στον δρόμο ζευγάρια ενωμένα με αλυσίδες. Σε αντίθεση με αυτή τη χονδροειδή συμβολική, οι Vibrators τραγουδούν «Χρειάζομαι έναν σκλάβο», ενώ οι X Ray Spex ουρλιάζουν «Αρκετά πια με τη σκλαβιά» ή αντίθετα οϊγοτραγουδούν αυτούς τους ανηπουχτικούς στίχους: «Είναι ένας έφηβος / με έμμονη ιδέα την καθαριότητα». Μιλώντας γι' αυτή τη γενιά των μεταλλαγμένων, η καθημερινή εφημερίδα *The Sun* τους χαρακτηρίζει ως άτομα «που μοιάζουν με τους Hell's Angels σε έναν εφιάλτη αντάξιο με το *Κουρδιστό Πορτοκάλι*», ενώ η *Daily Mail* θα έχει τον τίτλο «Αυτά τα υποκείμενα είναι το κατακάλι του πολιτισμού», κάτω από μια φωτογραφία μιας ομάδας φρικαλέων ατόμων που βρίσκονται στον περίγυρο των Sex Pistols και ονομάζονται Bromley Contingent. Αυτό το γκρουπ, οι Bromley Contingent, που φωτογραφίζεται συχνά, αποτελείται από δέκα άτομα (μεταξύ των οποίων μια γυναίκα νάνος) τα οποία θυμίζουν καρικατούρα των ιπποτών της Αποκάλυψης. Υπερβολικό μακιγιάζ, ρούχα που εμπλουτίζονται με αγκυλωτούς σταυρούς ή με πορτρέτα του Μαρξ, περιβραχιόνια με την λέξη «χάος», ολόγυαλα με επιρροές από τους καταστασιακούς, όλα αυτά δείχνουν έναν περιρρέοντα κορεσμό τόσο σε σύμβολα όσο και σε λόγια—ένα είδος απόπειρας δημιουργίας κενού μέσω μιας πληθώρας αξεσουάρ. Αυτή η εικόνα προχωρημένης παρακμής, που την προωθεί με το σταγονόμετρο μέσα από τα έντυπά του ο Μακ Λάρεν, δίνει την εντύπωση μιας μυθολογίας που δημιουργείται σε πραγματικό χρόνο.

Το πανκ κίνημα υπήρξε μια συνάντηση ανάμεσα σε μια επαγγελματική βούληση και έναν ισχυρό όσο και δημοφιλή φορέα που είναι η ροκ, με όλη τη μυθολογία και την προβολή από τα ΜΜΕ που αυτό συνεπάγεται. Η εικόνα είναι συχνά το ίδιο σημαντική με το μήνυμα—μερικές φορές μάλιστα το συνοψίζει. Αν και οι Clash είχαν την πολιτική συνείδηση του κινήματος, δεν μπορούσαν να

ανταγωνιστούν σε επιρροή όλη αυτή την επίθεση του παραλόγου, που μεταδιδόταν μέσω εικόνων. Την εικόνα του Τζόνι Ρότεν, για παράδειγμα, ο οποίος είναι το αναμφισβήτητο έμβλημα του κινήματος, «ο μοναδικός πραγματικά τρομακτικός τραγουδιστής που γνώρισε η ροκ μουσική» (Γκρέιλ Μάρκους). Με μαλλιά σαν καρφιά, βαμμένα πορτοκαλί, με πουλόβερ σχισμένα πιασμένα με παραμάνες, με σταυρούς σκουλαρίκια, με πουκάμισα βαμμένα στο χέρι που έφεραν το ολόγυαλο «destroy», με δερμάτινα παντελόνια και επιπλέον, με αυτό το παιδικό πρόσωπο ενός μαριακού που έμοιαζε μερικές φορές με ψυχοσθενή, με αυτό το πρωτόγνωρο χάρισμα που είχε, και μόνο η παρουσία του αποτελούσε μια επιθετική πράξη, ένα ερωτηματικό. Δυσκολευόμαστε σήμερα να φανταστούμε τις αντιδράσεις της εποχής βλέποντας όλα αυτά. «Τι συμβαίνει;», «Ποιο είναι το μήνυμα;». Ακούγοντας επιπλέον αυτό τον εξωγήινο να τραγουδά «Είμαστε το μέλλον / το δικό σας μέλλον», η έκπληξη έφτανε στο ζενίθ.

Αρχές 1978, όλα τα πανκ συγκροτήματα έχουν προπολλού υπογράψει συμβόλαιο με τις μεγάλες δισκογραφικές εταιρείες, η κάλυψη από τα ΜΜΕ έχει κάνει το κίνημα σχεδόν κοινότοπο, το έχει ακινητοποιήσει σε ένα παθητικό κλισέ. Πλέον το να είσαι πανκ ισοδυναμεί με το να παίζεις τρία πανομοιότυπα ακόρτα και να προσποιείσαι κάποιο μορφοσμό μίσους που να ταιριάζει και τίποτα περισσότερο. Είναι η στιγμή που επιλέγει ο Ρότεν για να κλείσει αυτό τον καταστροφικό κύκλο, διαλύοντας τους Pistols, μετά από μια ιδιαίτερα θορυβώδη συναυλία στο Σαν Φρανσίσκο, όπου θα ξεπουλήσει όλη την πανκ περιπέτεια με μια φωνική φράση: «Είχατε ποτέ την εντύπωση ότι πέσατε θύματα απάτης;» Έπειτα, με συνεχείς αρνήσεις και απορρίψεις (της ίδιας της εικόνας του, του πανκ κομφορμισμού και γενικότερα του ροκ), θα γίνει τελικά μια μεγάλη δύναμη στην ανάπτυξη του ροκ, για το οποίο δεν μάσπησε τα λόγια του όπως κάποιοι κριτικοί. «Το ροκ εν ρολ πέθανε, καταλαβαίνετε;» δήλωσε το 1980, με όλη τη... λεπτότητα που τον διέκρινε. «Διαρκεί εδώ και 25 χρόνια τώρα, είναι καιρός να το διαλύσουμε». Πράγματι, αυτό θα κάνει με το συγκροτήμα του, τους PIL (Public Image Limited) και το έκπληκτικό *Metal Box* το 1979, θέτοντας τις βάσεις μιας new wave χωρίς παραχωρήσεις, την οποία συνεχίζουν σήμερα σημαντικά συγκροτήματα, όπως οι Massive Attack και οι Tricky.

Το 1978 κυκλοφορεί το άλμπουμ *The Scream* των Siouxsie & The Banshees, ένας δίσκος που διαφοροποιείται σημαντικά από τους κανόνες του πανκ, όχι όμως και από τις απαιτήσεις του, ενώ οι Clash κυκλοφορούν το 1979 το καλύτερό τους άλμπουμ, *London Calling*, του οποίου η ποικιλία και ο μουσικός πλούτος θα θεωρηθούν από τους πιο φανατικούς ως προδοσία. Τρία παραδείγματα άμεσων πρωταγωνιστών του κινήματος πανκ, οι οποίοι θέλησαν να αποσπαστούν γρήγορα, να βρουν μια βιώσιμη διεξοδό. επικυρώνοντας κατά κάποιο τρόπο τον μεταβατικό χαρακτήρα του, την εκρηκτική του υφή, εξασφάλισαν τη συνέχειά του. Η οκιά του πανκ πλανιέται σε όλες τις σημαντικές δημιουργίες που ακολούθησαν, ενώ η δημοκρατική ηθική του απεικονίζεται σήμερα στην ηλεκτρονική μουσική, τόσο για το γεγονός ότι δεν υπάρχουν σταρ, όσο και για την ευκολία της εκτέλεσης, είτε αυτό θεωρηθεί καλύτερο είτε χειρότερο. Αλλά αυτό που δείχνει ότι η επιρροή του είναι τελικά ισχυρή, δεν είναι ότι κατάφερε να κάνει, αλλά η σιωπή που άφησε πίσω του. Είκοσι χρόνια αργότερα, υπάρχει πάντα μια κατηγορία μέσα από την ανέπαφη και απρεπή δύναμη του *Never Mind The Bollocks* ή του *Crossing The Red Sea With The Adverts*.

François Keen

→ *Καταστασιακή Διεθνής, Μπενεζιόνις, Μόδα και Επανάσταση, Ντανταϊσμός, Λετρισμός, Λονδίνο, Πακαντί, Σαδομαζοχισμός, Krautrock, Piercing*